

GOSPODINJA IN MATI

LETO 1943-XXI

28. APRILA

ŠT. 17

UZGOJA

Svoboda in pokorščina

Kako gleda krščanstvo na svobodo in pokorščino? Berimo na primer življenje svetnikov ali pa opazujemo obraze svetnikov, ki so jih mojstrsko znali upodabljati veliki kiparji in slikarji. Nikjer ne vidimo na teh svetnikih le videza vnanje pokorščine in podreditve, temveč čutimo, kako je njihov izraz znamenje najnotranjše podvrženosti v službo Boga. Nikjer ni sledu o najmanjšem upor, ker je ponižnost in pokorščina zrasla iz najgloblje notranje potrebe in po lastni volji.

Ze stari modrec Tertulijan trdi, da je duša po svoji naravi krščanska. Za pravilno vzgojo je dejansko krščanstvo najvažnejše sredstvo, ki ga mora upoštevati vsak vzgojitelj, ki želi doseči trajne uspehe. Kajti le krščanstvo je bilo tisto, ki je prvo povežalo v pravilno razmerje duh in telo. Krščanstvo je preželo službo, delo in red ter pravične zakone z duhovnostjo in postavilo kot sredstvo za dvig svobode to, kar so imeli prej le za hlapčevstvo in zatiranje. Po veri je pokorščina osvoboditev od samoljubja, po njej je najnižje in najnemikavnejše delo le vaja za samopremagovanje, za vztrajnost in zvestobo. Krščanska vera je napolned priklicala človeku v zavest njegovo notranjo potrebo po »bogupodobnosti« ter mu dokazala, da so vse tegobe in nevšečnosti tega sveta le pot do te »bogupodobnosti«.

In ko je bila končno poduhovljena pokorščina in vse delo po njej, je krščanstvo pokazalo tudi neizčrpne smernice, kako naj vsako, še tako neznanat delo sledimo v luči vere. S tem je delo posvetilo, pa če prav mu ne daje tistega prvenstva, ki mu ga daje novo moderno brezboštvo, kajti še više kot delo in njegovi uspehi so večne dobrine, ki so edino vredne, da si človek za nje prizadeva.

Krščanstvo je tedaj dušo in delo združilo, medtem ko je nekdanj poganška duša bežala od dela, češ da delo nasprotuje plemenitosti duha in medtem ko današnje poganstvo delo povišuje nad duha.

Vsak človek skriva v sebi globoko potrebo po gospodstvu notranjega jaza, ki naj zagospoduje nad telesom in čuti. Ali mi-

slite, da so srečni oni, ki puste vladati svojemu vnanjemu jazu, oni, ki smatrajo za največjo svobodo, če puste svojim čutom in nagonom prosto pot? Če bi bilo to pravilno in naravno, zakaj se kljub temu počutijo nesrečne in nezadovoljne, se ženejo za novimi in spet novimi užitki, od katerih pa jim noben ne prinese trajne zadovoljnosti. Taka svoboda potemtakem vendarle ne more biti pravilna. Če pa se nam je nasprotno posrečilo premagati svoj čutni jaz, če smo doprinesli manjšo ali večjo žrtev in se pokorno uklonili notranjemu glasu, kako smo srečni in pomirjeni. Zakaj? Zato, ker je bilo to za naše bistvo mnogo bolj naravno. A kako je težko priti do take ugotovitve. Šele krščanstvo je pomagalo človeku najti samega sebe, mu pokazalo pot do osvoboditve lastne duše.

Zares, »nemirno je človeško srce, dokler ne počiva v Bogu«.

V okolju svojega notranjega življenja je človek poln močne sprejemljivosti za vsa junaška premagovanja. Vedno znova je ganljivo videti, kako živahni in tenkočutni postanejo otroci, kadar se dotaknemo teh strun v njihovi duši. Kako se čutijo odrasli in počaščeni.

Pravo krščanstvo ne pozna strahovanja in sile za dosego pokorščine. Ono vedno upošteva voljo posameznika. Tako bi moralo biti tudi v vzgoji. Kdor strahuje in uporablja silo, doseže sicer tudi pokorščino, ki pa je le zunanja, ne sega v globino in značaju prej škoduje kot koristi. Otroci, ki se zoperstavljajo pokorščini in se ne puste siliti k delu, niso vedno najslabši. Pri marsikateremu je res le trma in upor, mesa, pri večini pa je upor duha, odpor poduhovljenega bitja, ki noče, mehanično delati in služiti, ampak hoče biti upoštevan kot misleč človek in hoče tudi notranje, po svoji lastni uvidevnosti sodelovati.

Kolika sprememba se vrši na primer v dečku, če pokorščine ne zahtevam kot nekakšno dresuro, kjer mora slepo ubogati kot stroj, ampak jo želim od njega kot nek dokaz ljubezni. Pa tudi v poznejših letih, ko dorase v mladeniča, bomo mnogo laže uspeli pri njem, če se obračamo na njega kot na junaka, ki vse zmore, kot pa če vi-

Cvetoči grobovi tolažijo

Prav je, da se spomnimo tudi onega vrta, ki bo nam vsem enkrat zadnji dom. Kultura naroda se kaže v tem, kako skrbi za svoje rajne, kako jim krasí grobove. Pokopališče bi moralo biti urejeno tako kot prijeten park, da bi sprehajalec ne imel niti najmanjšega občutka, da se nahaja na kraju smrti. Ureditev celega prostora in njega primerna zasaditev je stvar vrtnarskih arhitektov. Pač pa mora vsak posameznik skrbeti za primerno okrasitev groba svojega rajnkega. Vsak grob bi moral biti krasna cvetna gredica, saj imamo obilo različnega cvetja, ki primerno krasí grob skozi celo leto. Vsekakor pa ni primerno nasipanje grobov v obliki hribočkov. Grob naj bo le cvetna gredica, široka $1\frac{1}{2}$ m in $2\frac{1}{4}$ dolga, gredica, ki se ne dviga mnogo iznad poti. Če hočemo doseči čim naravnejši učinek, obrobijamo grobove z zelenjem. Zelo primerni so v ta namen bršljan, zimzelen in razne sorte seduma. Ta obrobek zahteva seveda primerno nego. Nikakor ne sme rasti vmes plevel in tudi obrezati ga je treba lepo v črtah, ki smo mu jih za rast namenili. Sedum prirežemo tik pred cvetjem.

Površje gredice pa posadimo s cvetjem. Često vidimo tu vse vprek nasajeno: pelargonijo, mačeho, fuksijo in praprot pa še visoko vrtnico. Če vse cvete, je sicer zelo pisano, lepo pa ne učinkuje. Fuksija spada mnogo bolje na okno, pelargonija na balkon, praprot v gozd in vrtnica na vrt. Grobove zasadiamo najbolje s takimi rastlinami, ki so v soglasju z okolico.

Nizke cvetlice so za zasaditev grobov mnogo primernejše od visokih. Kot prve vsadimo navadno mačeho enotno modrih barv, nikakor pa ne raznobarvne. Ali vzamemo spominčice, lahko tudi jegliče. Posadimo vso površino gredice z eno sorto ene barve in pustimo le toliko prostora, da ga je za razvoj cvetlice dovolj. Videti bo en sam evet, da listja skoraj ne bo opaziti. Kako lepo je tudi za skupen pogled tu modra greda, tam bela, drugod rumena itd. Cvetoči grobovi tolažijo.

Slika pomladanskega groba je n. pr. tale: temnosiv marmor obdaja gredo, na gornjem koncu raste čeden bršljan, po površju bel arabis, v sredini pa šop rožnatih tuli-

panov. Zelo lep je tudi grob, zasajen s samimi tulipani enotne barve. Tulipani so čebulnice in spadajo v rastlinsko vrsto lilij. Poznamo jih kakih 80 sort, ki so udomačene delno v Evropi, delno v Afriki. So precej različne rasti. Razlikujemo take s širokimi in take z ozkimi listi, s kratkimi in dolgimi peclji, z enim in več cvetovi. Razlike so tudi v obliki in barvi cveta. Večinoma so cvetovi pokončni, poznamo pa tudi s povešenim cvetom. Najbolj znana vrtna tulipa je Tulipa Gesnerijana.

Razlikujemo zgodnje in pozne sorte, enojne in s polnimi cvetovi. Zgodnje cvetoče sorte imajo po večini kratke peclje in manjše cvetove. Pozne sorte pa imajo dolge peclje in velike cvetove. Sem spadajo Darwinke, Papagajke, Rembradke in Breederke. Čebulice sadimo septembra ali oktobra meseca približno 10 cm globoko. Odevetela čebulica potegne vse moči k sebi, zato gornji deli odmro. V stari čebuli so osnutki mladih čebulic, ki se razvijejo ob straneh stare. Naslednje leto zavzamejo mesto stare čebule. Vsaka cvetoča čebula je torej tri leta stara. Čebulice smemo pobrati iz zemlje šele, ko se listje popolnoma posuši, da so nove čebulice popolnoma dozorele. Seveda medtem površino groba zasadiamo s kako letno cvetlico, n. pr. modrim ageratumom ali z lobelijo.

Razen vrtnih tulip razlikujemo tudi nekaj trajnih. Tulipa Greigii, katere domovina je Turkestan, je najlepša od teh. Ima zelo veliko, živordeže cvetove, s temnimi lisami na dnu. Priporočljive so tudi Tulipa Eichleri, Tulipa suaveloens in še mnogo drugih. Če poletje shranimo čebulice tulip na suhem prostoru, kamor ne pridejo miši.

Če je gredica obsejana s travo, postavimo na njo vazo s cveticami. Da cvetlice v vaz' dalj časa ostanejo sveže, uporabljamo različna sredstva, ki jih dodajamo vodi: dodamo sol ali lesno oglje ali aspirin. Vse to pa ne pomaga pri tulipah. Pač pa je v vodu, v katero postavimo odrezane tulipe, priporočljivo dati nekoliko škroba, ki da tulipanovim stebliom neko trdnost. Če pa kljub temu tulipan povesi glavo, ga pri vrhu ovijemo z zelenim plastilinom, ki da steblu primerno trdnost, a cvetu vendar ne škoduje.

Za poletno sajenje uporabljamo nizke letne cvetlice: ageratum modre ali bele barve, vedno cvetoče begonije roza, bele ali rdeče barve. Zelo lepa je gredica, katere sredina je posajena z belimi begonijami, ob straneh pa z rožnatobarvnimi; ali pa posadimo sredi grede rožnate begonije in ob straneh rdeče. Tudi z nizkimi fuksijami lahko zasadiamo grob. Med begonije lahko

dimo v njem hlapca ali podrejenega, čigar dolžnost naj bi bila le ubogati in ne misliti. gre tedaj vedno skozi ljubezen voljno pokor-

Pot k svobodi, prvi resnični svobodi gre tedaj vedno skoz ljubezen voljno pokorščino in zatrto samoljubje. In tako pot nam kaže edino le pravo krščanstvo!

tu in tam posadimo asparagus, kar učinkuje bolj rahlo, nežno. Vse naštete cvetlice so zelo hvaležne s cvetjem. Cveto brez preostanka, dokler jih slana ne zamori.

Če pa imamo grob obsejan s travico, pustimo neke — ob strani ali na sredi — majhen prostorček za cvetlice. Tja lahko posadimo nizko hortenzijo, vrtnico ali pa alpinske nageljčke, nizke dalije. Mnogo premalo vidimo na pokopališčih lili, Lilium candidum, ki je prav za prav prava cvetlica za pokopališče. Zlasti lepa je pred granitnim spomenikom.

Družinske grobove, kjer imamo več prostora na razpolago, zasadijo s sv. Janeza rožami, z vrtnicami, krizantemami, rododendroni, nizkimi daljami itd. Če pa je grob močno zasenčen in ne uspeva na njem nobena cvetlica, ga posadimo z lepo praproto ali z asparagusom. Njiju svetlo ze-

lenje se lepo odraža od temnega bršljan, ki je posajen po vsem grobu. Če je grob posejan s travo, je treba tudi travo negovati. Večkrat jo moramo striči, pleti in zalivati.

Ko po prvi slani vzamemo begonije iz zemlje in odstranimo drugo posebno cvetje, zasadijo grob z vijolo cornuta — drobno-cvetno mačehico, ki — če je bila zgodaj sejana — še isto jesen cvete. Tako ne poživlja groba le pozno v jesen, marveč tudi zgodaj spomladi zacvete s svojo mehko temnomodro barvo.

Pozimi okrasimo grobove naših dragih s smrečjem, bodisi, da grob okusno z njim pokrijemo ali pa spletemo vence oz. križe, ki jih položimo na grobove. Pa še šopek teloha posadimo med to zelenje in cvetje bo celo med snegom in ledom krasilo grobišča.

DOM

Da cvetlice v vazi prehitro ne ovenejo

Če so cvetlice nekoliko ovenele, deni v vodo tableto aspirina in kmalu bodo spet sveže. Če eno uro pa moraš vodo premenjati, ker bi aspirin cveticam škodoval, če bi ostale dalj časa v tej raztopini. Če nimaš aspirina, si lahko tako pomagaš, da postaviš cvetlice za nekaj minut do ene tretjine v vročo vodo. Ko se ohladijo, bodo zopet sveže in bodo ostale take še dolgo časa. Španski bezeg in podobne cvetlice ostanejo dolgo časa sveže, če z vejice odstranimo skorjo in vejico, nato na koncu po dolgem prerežemo. Voda ostane sveža in zato tudi cvetlice delj časa lepe, če denemo v vodo bakrenovec ali kosček oglja. Nekatere cvetlice prej ovenejo, če so v vazi povezane. Posebno na to pazi pri vrtnicah in nageljnih. Če imamo nageljne in vrtnice skupaj v vazi, bodo mnogo prej ovenele, kakor pa če denemo vrtnice v eno vazo, nageljne pa v drugo.

Kako nogavicam podaljšamo življenje?

Katera ženska ne pozna tistega strašnega trenutka, ko začuti, da je na nogi nekaj narahlo počilo, nato pa se začne spuščati pentlja in nove, drage nogavice so pokvarjene.

Zakaj trajajo nogavice tako malo časa? Ker navadno ne znamo pravilno ravnati z njimi. Nogavice potrebujejo posebno nego in nikakor jih ne smemo zanamajati. Posebno nove nogavice so občutljive. Če jih obujemo takoj, ko smo jih kupili, se nikakor ne smemo čuditi, če so naenkrat raztrgane. Nove svilene nogavice moramo vedno najprej za ne-

kaj časa namočiti v mlačni vodi, da postanejo nitke bolj elastične. Če jih ne namočimo, dobijo ob prvem dežju grde madeže. Tudi se ne dajo tako lepo pogladiti in se na njih poznajo gube.

Da pentlje ne zdrknejo po celi nogavici, lahko tako preprečimo, da še nove pod kolenom s tanko nitjo enake barve prešijemo. V poletnih mesecih, ko noge postanejo tople in vlažne, je zelo priporočljivo, da vsak večer splahnemo nogavice v vodi, ki smo ji prilili nekoliko kisa, nato pa še v čisti vodi. Nikakor pa jih ne smemo drgniti in gnesti. Nogavice peremo navadno v mlačni vodi. Vroča voda škoduje posebno svilenim nogavicam, ker izgubijo vsako odpornost in se prav kmalu raztrgajo. Tudi moramo paziti, da ne peremo skupaj nogavic raznih barv, ker postanejo progaste. Prav posebno pa moramo paziti, da jih ne pustimo dolgo v vodi.

Tudi sušimo navadno nogavice nepravilno. Treba jih je najprej raztegniti, da dobijo pravo obliko, nato pa jih obesimo na zrak tako, da pritrdimo na vrh spodnji, prstni rob, nikdar pa jih ne smemo obesiti obratno, namreč za zgornji široki rob. Če nogavice zavijemo v brisačo in jih tako posušimo, je vsako likanje odveč. Če pa jih likamo, likalnik ne sme biti vroč. Če prilijemo v vodo, v kateri nogavice splahnemo, nekoliko kisa, se bodo bolj svetile in bodo bolj trdne.

Kaj je ženska lepota?

Nek ameriški list je svojim bralcem zastavil vprašanje, v čem prav za prav je ženska lepota. Odgovori so bili različni, vendar pa je mnogo bralcev izjavilo, da kozmetična sredstva po večini ne dosežejo namena. Zelo važna je duševna

stran; le prava nega duše in telesa more človeka narediti lepega.

Neka filmska zvezda je izjavila, da je bistvo ženske lepote mikavnost. Ženska, ki je zaradi svoje simpatičnosti in ljubeznivega vedenja mikavna, se zdi lepa tudi, če njene poteze niso povsem pravilne.

Druga filmska zvezda je izjavila, da je predpogoj prave ženske lepote njena preprostost. Izumetničenje in lišpanje hosta kljub pripomočkom uničila prav kmalu naravno žensko lepoto in njeno privlačnost.

Po mnenju neke tretje filmske igralka pa je lep glas najlepša odlika, ki jo je narava podarila ženski. Brez dvoma bi bila marsikatera ženska mnogo bolj privlačna, če bi polovico pozornosti, ki jo posveča svoji obleki in šminki, posvetila temu, kako in kaj govori.

Surova hrana

Ze nekaj časa je, kar so zdravniki ugotovili, da je rastlinska hrana za človeški organizem najbolj primerna. In res se človek kar nenavadno dobro počuti, ko pride pomlad in more uživati svežo zelenjavo. Spomladi nam narava nudi vsega, česar telo po dolgih zimskih mesecih potrebuje, ko je moralo pogrešati oživljaljočo toploto sonca.

Ni pa vseeno, kakšno zelenjavo uživamo. Nikakega dvoma ni, da kuhana zelenjava zgubi mnogo svoje hranilne vrednosti, kakor tudi okusa, česar ni mogoče nadomestiti z nobeno začimbo.

Vsako zelenjavo je mogoče pripraviti tako, da jo more prenesti še tako slaboten žledec. Zelenjava pa, ki jo pripravimo surovo, mora biti lepa in sveža, kajti le mlada in sveža zelenjava vsebuje v polni meri vitamine, ki so za človeški organizem tako potrebni. Zelenjava, ki ni več mlada in ki je že več časa kje ležala, more celo škodovati, posebno če jo surovo uživamo. Predvsem je treba paziti, da zelenjavo skrbno očistimo, nato izplaknemo večkrat v sveži vodi, končno pa jo pustimo 20–30 minut v slani vodi in nato še enkrat izplaknemo. Raznovrstne solate je treba le malo osoliti, pač pa uporabljamo v obilici razna zelišča za začimbo, kakor zeleni česen in podobno. Priporočljivo je, da pride nekuhana zelenjava in sočivje prvo na mizo, ne pa na koncu kosila, kakor kak nepotreben nameček. Isto velja za sadje in jagode.

Potrebe posameznikov so zaradi navade in zdravstvenega stanja precej različne. Brez dvoma bi sama rastlinska hrana, posebno surova, nikakor ne zadoščovala, če bi uživali izključno tako hrano, a prav gotovo je za zdravje zelo primerno, če temeljito izkoristimo to, kar nam narava, posebno zdaj spomladi, tako radodarno nudi.

Pomladansko zdravljenje

Pogostokrat se zgodi, da smo spomladi utrujeni in izmučeni, nimamo pravega teka in delo nas ne veseli več tako kot prej. Kar nič se nam ne ljubi in pogostokrat smo zaspani. To je tako imenovana »pomladanska bolezen«. Na pomlad se tudi človeški organizem prenavlja, kakor vse v naravi. Pomagati moramo telesu pri tem tako, da spremenimo po možnosti hrano. Uživajmo kolikor je mogoče zelenjavo in sadje, posebno surovo. Tudi surovo kisel zelje je v tem času zelo priporočljivo za izločanje škodljivih sokov iz telesa. Zelo priporočljivo je, če ga zaužijemo nekoliko vsak dan že na tešče.

Zdaj je tudi čas za razne čaje, ki čistijo kri. A nikakor ne smemo pozabiti, da so najboljše zdravilo zrak, svetloba, voda in sonce. Spomladi se lahko začnemo utrjevati z vsakdanjimi mrzlimi kopelmi. Zelo priporočljive so mrzle nožne kopeli zvečer, ki pa ne smejo trajati več kot eno minuto. Take kopeli so najboljše sredstvo zoper nespečnost. Drugo uspešno zdravilo pa je sonce. Njegovi žarki prodirajo globoko v telo. Svetloba in sonce pa prinašata prerojenje tudi v dušo — izvir veselja in zadovoljstva sta. Pomlad stopi led tudi v dušah. Obenem s svetlobo se zbudi spoznanje, da le ni vse tako slabo, kakor se nam je zdelo v mrzlih in mračnih zimskih dneh.

Hasveti za dom

Sir ostane dolgo časa svež in okusen, čega zavijemo v krpo, ki smo jo namočile v močno osoljeno vodo in jo nato dobro ožele. Potem položimo tako zaviti sir v lončeno posodo, katero postavimo na hladen prostor. Krpo moramo premenjati vsake tri dni.

Preprogo, umazano od saj, osnažimo, če nanjo potresemo nekoliko soli, nato pa skrtačimo.

Srebrne predmete lahko lepo osnažimo s pepelom od cigar.

Medene predmete osnažimo z vodo, ki smo jo odlili s kislega zelja. Če je predmet zelo umazan, ga odrgnemo še s presejanim pepelom.

Kovinasta posoda se da lepo osnažiti s soljo.

Da odstranimo muhe iz kuhinje, pri mešamo pri beljenju apnu nekoliko galuna. Uspešno sredstvo je tudi paradiznikov grm, ki ga v cvetličnem loncu postavimo na okno.

Za namakanje perila denemo na pet litrov vode eno žlico terpentina. Perilo bo postalo mnogo bolj belo.

Preveč osoljeno suho meso denemo zvečer v mrzlo vodo, ki odvzame odvisno sol in meso se tako tudi prej skuha.

Da postane sneg bolj trd, posebno če so jajca bila vložena, dodamo beljakom nekaj kapljic citroninega soka.